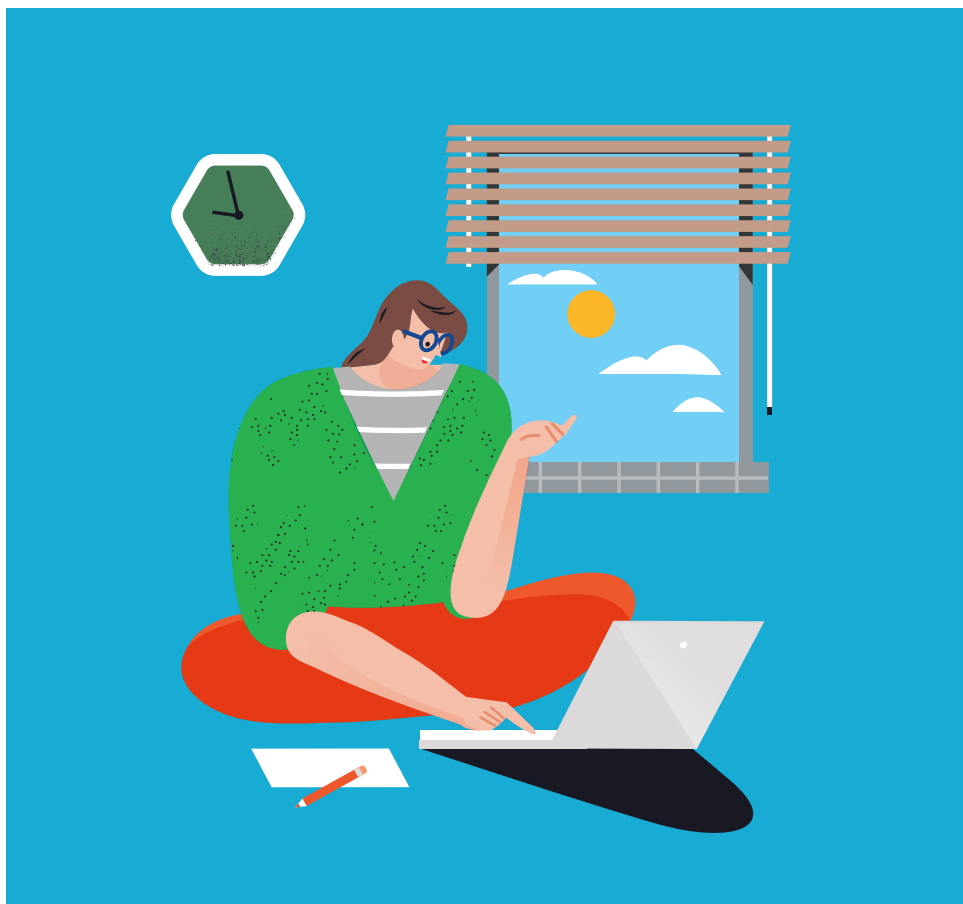

Pargottesvuotâ

UÁNIHÁVT JÁ ČIELGÁSÁVT

Siskáldâs

Kela torjuuh pargottes ulmui	1
Tiânáspeiviruttâ já vuáđupeiviruttâ	2
Pargomarkkântoorjâ	5
Porgâm pargottesvuodâ ääigi	7
Škovliittäsääigi torjuuh pargottes ulmui	8
Elilâm pargottes ulmuu toorjâ	9
Uuccâm já máksim	10
Návt Kela palvâl	13

Kela torjuuh pargottes ulmui

Pargottesvuotâ keeppid puáduid. Taan tiedettemčáállusist oovdânpuáhtoo, ete maggaar ekonomâlâš torjuu Kela máksá pargottes ulmui.

Tiedettemčááalus muštâl ive 2020 tiileest.

Mieldi iä lah puoh torjuu detaljeh.

Kela huolât pargottes ulmuu vuáđutorvoost pargottesvuotâ ääigi.

Pargottesvuotâtorjuuh máksojeh ulmuid, kiäh ääsih fastâ Suomâst. Sii lasseen pargottesvuotâtorjuuh máksojeh EU-enâimijn puáttám ulmuid, kiäh láá majemustáá porgâm Suomâst.

Kela torjuuh pargottesvuotâääigán láá

- vuáđupeiviruttâ
- pargomarkkântoorjá.

Täärhist meid, ete puávtáh-uv uážžud eres torjuuid, ovdâmerkkân aassâmtorjuu.

Jis tun pääsáh pargottemmin

Jis tun pääsáh pargottemmin, te almottât tállân pargottemmin pargo-occen pargo- já iäláttâstoimáttâhân adai PI-toimáttâhân.

Pargottesvuotâhiäduh máksojeh tuše ääigist, kuás tun lah pargo-occen PI-toimáttuvâst. PI-toimáttâh meid addel Kelan ciälkkámuš tast, ete pyehtih-uv máksid tunjin torjuu.

Pargottesvuotâääigi tust lii kenigâsvuotâ uuccâđ aktiivlávt pargo. Tun koolgah meid väldid vuástá fallum pargo tâi škovlim. Tast ij pyevti piettâlid sujâttáá, mudoi čuávumuššân puáhtá leđe hiädui monâtem.

Mušte anneed tuu pargouuccâm vyeimist. Tot ráhtoo PI-toimáttuv viermisijđoin:

www.te-palvelut.fi

Tiänáspeiviruttâ já vuáđupeiviruttâ

Pargottesvuotâpeiviruttâ puáhtá lede tiänáspeiviruttâ tâi vuáđupeiviruttâ.

Tiänáspeiviruttâ

Tiänáspeiviruudâ máksá pargottesvuotâkassa, mon jeessân tun lah. Puávtáh kullud pargottesvuotâkaasan juo-uv jieijâs áámmátlito peht teikkâ njuolgist. Kela ij määvsi tiänáspeiviruudâ, já tom jieh uusâ Kelast.

Tiänáspeiviruudâ puáhtá mäksid, jis tun lah lamaš tuárvi kuhháá pargottesvuotâkassa jeessân já tust olášuvá pargoost orroom iähtu.

Tiänáspeiviruudâ stuárudâh rekinistoo tiänásij miel.

Tiänáspeiviruttâ máksoo enâmustáá 400 peivid. Jis tun lah lamaš pargoost vuálá 3 ive, te tun puávtáh uázžud tiänáspeiviruudâ enâmustáá 300 peivid.

Koijâd lasetiäduid tiänáspeiviruudâst tuu jieijâd pargottesvuotâkassaast tâi Pargottesvuotâkasai ohtsâsseervist (Työttömyyskassojen yhteisjärjestö):

www.tyj.fi

Vuáđupeiviruttâ

Jis tun jieh lah
pargottesvuotâkasa jeessân
jiekhe uážu tiänáspeiviruudâ,
te Kela máksá vuáđupeiviruudâ.
Tot máksoo enâmustáá 400 peivid.
Jis tun lah lamaš pargoost vuálá
3 ive, vuáđupeiviruttâ máksoo
enâmustáá 300 peivid.

Vuáđupeiviruttâ lii 33,66 e/peivi,
já tot máksoo 5 peeivist ohhoost.
Jis tust láá päärnih,
tun uážuh pärnialedem.
Tot lii 5,28–10,00 e/peivi tađe
miel, kalle päärni tust láá.

Tun máávsáh vuáđupeiviruudâst
viäruid.

Vuáđupeiviruutân aledemuási

Vuáđupeiviruutân puáhtá mäksid
aledemuási enâmustáá
200 peeivist, jis tun uásálistáh
PI-toimâttuvváin soppum tooimân.

Vuáđupeiviruudâ aledemuási
lii 4,79 e/peivi.

Tun puávtáh rekinistiđ Kela
viermisiijdoin, mon ennuv
vuáđupeiviruudâ tun uážuh.

www.kela.fi/laskurit

Pargouuccâm olgoenâmijn

Pargottesvuotâpeiviruttâ máksoo
motomijn tábáhtusâin meid talle,
ko tun lah olgoenâmijn já uusah
tobbeen pargo.

Pargoost orroom iähtu

Vâi tun uážuh vuáđupeiviruudâ, te tust kalga olášud pargoost orroom iähtu.

Pargoost orroom iähtu olášuvá, jis

- tun lah lamaš pargoost ucemustáá 26 okkod majemui 28 mánuppaje ääigi
- tuu pargoäigi lii lamaš ucemustáá 18 tijmed ohhoost
- tuu päلكki lii lamaš syergi pargoiähtusopâmuš miäldásâš tâi ucemustáá 1 236 e/mp.

Uánádâs e/mp uáivild euro/eurod mánuppaajeest.

Meid porgâm monnii eres EU- tâi Eta-enâmist tâi Sveitsist puáhtá rekinistud mieldi.

Pargoost orroom iähtun pyehtih rekinistid fáárun pargo meid kuhheeb ääigist ko 28 mánuppaajeest, jis:

- tun lah puáccám
- tun lah jottáám uápuid
- tun lah tipšom vuálá 3-ihásii párnád
- tun lah uásálistám PI-toimâttuv ornim tooimân.

Irätteijest lii jieijâs pargoost orroom iähtu. Jis tun lah irätteijee, te täärhist vuáđupeiviruudâ iävtuid Kelast.

Pargomarkkântoorjâ

Jis tun jieh pyevti uázžud tiänáspeiviruudâ tâi uáđupeiviruudâ, te tunjin puáhtá mäksid pargomarkkântorjuu. Tom puáhtá uázžud 17–64-ihásâš pargottes pargo-occee, kote áásá fastâ Suomâst. Pargomarkkântorjuu äigi ij lah rajjâšum.

Tun uázuh pargomarkkântorjuu, veikâ tuu pargoost orroom iähtu ij olášuu adai tun jieh lah lamaš pargoost tárbulii ääigi. Tun uázuh pargomarkkântorjuu meid talle, ko tun lah uázžum tiänáspeiviruudâ tâi vuáđupeiviruudâ 400 peivid.

Pargomarkkântorjuu iä mäavsi oloenâmáid.

Jis tun lah vuálá 25-ihásâš, te pargomarkkântorjuu finniimân láá rajjiittâsah. Täärhist PI-toimâttuvâst, ete puávtáh-uv uázžud pargomarkkântorjuu.

Mon ennuv pargomarkkântorjuu finnee?

Pargomarkkântoorjâ lii 33,66 e/peivi. Pargomarkkântoorjâ lii talle siämmáa styeres ko vuáđupeiviruttâ. Torjuu styeresvuotân vaikutteh kuittâg motomin vaanhimij puáduh.

Pargomarkkântoorjâ máksoo 5 peeivi ohhoost. Torjân lasettuvvoo aledem, jis tust láá huolâtemnáál päärnih. Tievâs pargomarkkântoorjâ lii suulân 720–940 e/mp.

Pargomarkkântorjui puáhtá mäksid aledemuási. Tot máksoo PI-toimâttuvvâin soppum toimâi ääigist, kuittâg enâmustáa 200 peivist. Aledemuási lii 4,79 e/peivi.

Tun máávsáh viäruid pargomarkkântorjust.

Eres puáđuh kepideh torjuu

Puoh tuu jieijås puáđuh kepideh pargomarkkântorjuu mere. Jis tust láá omâdâhpuáđuh, meid toh kepideh torjuu mere. Omâdâhpuáđuh láá ovdâmerkkân láigupuátu, uásuspuátu já vyebdimvuáittu.

Jieijås omâdâhpuáđuh iä kuittâg vaaikut pargomarkkântorjui, jis

- tun lah tiävdám 55 ihheed já tuu pargoost orroom iähtu lii olášum ovdil ko tun paaccih pargottemmin
- tun uásálistáh PI-toimâttuvvâin soppum tooimân.

Vaanhimij puáđuh kepideh torjuu, jis tun aasah sunnuin. Tun uážuh kuittâg ain ucemustáá pele tuu pargomarkkântorjust. Vaanhimij puáđuh iä vaaikut, jis tun uásálistáh PI-toimâttuvvâin vuávájum tooimân.

Tun puávtáh rekinistiđ Kela viermisiijdoin, mon ennuv pargomarkkântorjuu tun uážuh.

www.kela.fi/laskurit

Porgâm pargottesvuodâ ääigi

Jis tun poogah pargottesvuotäääigi, te tuu pargopuáđuh pyehtih kepidid pargomarkkântorjuu tâi vuáđupeiviruudâ mere. Tot kočoduvvoo heiviittum pargottesvuotâhiättun.

Tun puávtáh kuittâg tiänád 300 e/mp, já tot ij keeppid torjuu mere.

Almoot pargotijmijd já pargopeeivijd Kelan. Kela uázžu tiäduid pargopuáđuin meid puátregisterist já annee toid ävkkín ucâmušâi kiedâvušmist.

Maangah torjuuh iä vaaiikut pargomarkkântorjui. Toh láá ovdâmerkkân pärnilase, eletteمیše, äigápuátutoorjâ, aassâmtoorjâ tâi vádulâštoorjâ.

Škovliittäsääigi torjuuh pargottes ulmui

Pargottemmin tun puávtáh ucâluđ škovliittâsân tâi hárjuttâlmân, mii lii uáivildum pargottes ulmuid. Návt tun pyeredah tuu máhđulâšvuodâid uázžuđ pargo. Tun puávtáh uázžuđ torjuu meid škovlim já hárjuttâllâm ääigist.

Koijâd lase pargo uázžum ovdedeijee palvâlusâin PI-toimâttuvâst.

Pargo uázžum ovdedeijee palvâlusah láá

- škovlim
- pargovyeimiškovlim
- pargouuccâmvalmim
- karrieervalmim
- pargokeččâlem
- škovlimkeččâlem
- vajoidittee pargotoimâ.

Soovâ uásálistmist škovliittâsân tâi hárjuttâlmân já räähiti pargo uázžum ovdedeijee vuávám PI-toimâttuvvâin.

Tun uázuh torjuu škovlim já hárjuttâllâm ääigist normaallávt, jis tun lah sooppâm uásálistmist PI-toimâttuvvâin.

Toos lasseen tun puávtáh motomijn tiilijn uázžuđ tuu torjuu aledem, kuittâg enâmustáá 200 peeivist.

Tun puávtáh motomijn tiilijn uázžuđ kolosajanmáávsu mätkekoloid já eres koloid ton ääigist, kuás tun uásálistáh škovliittâsân tâi eres toomân.

Elilâm pargottes ulmuu toorjâ

Elilâm pargottes olmooš puáhtá uážžuđ tiänáspeiviruutân tâi vuáđupeiviruutân lasepeeivijd já peessâđ ”iälättâhpoccei”. Talle sun uážžu peiviruudâ, tassaaš ko sirdâšuvá iälättâhân.

Kojjâđ Kelast, ete puávtáh-uv uážžuđ lasepeeivijd tuu pargottesvuotâtoorvon.

Motomijn tábáhtusâin elilâm pargottes olmooš puáhtá uuccâđ puárásijjiäláttuv, ko sun tiävdá 62 ihheed.

Tun puávtáh uuccâđ puárásijjiäláttuv, jis

- tun lah šoddâm ive 1950 tâi tom maņa
- tun lah pargottem já uážuh lasepeeivijd.

Uuccâm já máksim

Almottât vistig pargottes
pargo-occen PI-toimâttuvâst.
Räähti ucâmuš
pargottesvuotâtorjust Kelan,
ko lah lamaš pargottemmin
jiešvâstádâsääigi (5 argâpeeivi).

Pargottesvuotâtorjui uuccâmäigi
lii 3 mánuppaje ton peeivist,
ko tun lah pääccám pargottemmin.

Uusâ pargottesvuotâtorjuu viermist:

www.kela.fi/viermist

Täärhist ucâmušâst, ete moh
lahtoseh tast kalgeh lede.
Lahtosijd puáhtá toimâttid viermist.

Tun puávtáh uuccâđ torjuid
meid luámáttuvâiguin,
maid uázžu Kela viermisijđoin:

www.kela.fi/luamattuvah

Jis tun uusah torjuu luámáttuvvâin,
te vuolgât tom poostâ peht Kelan.

Kela postâčujottâs lii

Kela
PL 10
00056 KELA

Ko Kela lii kiedâvuššâm tuu ucâmuš,
te tun uázuh pááikán miärádâs.
Miärádâsâst muštâluvvojuh torjuu
meeri, vuáđustâsah já máksupeivi.
Tun uázuh miärádâs meid talle,
jis tunjin ij lah miedettum toorjâ.

Kela máksá doarjaga kontuidat.

Pargottesvuotääigi almottâs

Jis pargottesvuotääigi juátkoo,
te tun koolgah toimâttid Kelan
pargottesvuotääigán kyeskee
almottâs 4 oho kooskâi.

Pargottesvuotääigi almottâs
tun puávtáh rähtid viermist
tâi luámáttuvâiguin,
maid tun puávtáh printtid
Kela viermisijđoin tâi uuccâđ
Kela toimáttuvâin.

Merkkii almottâsân,
ete mon peeivi
tun lah lamaš pargottem
já mon peeivi lah uásálistám
PI-toimáttuvvâin soppum toomân.

Jis tun lah pargottesvuotääigi
lamaš tyellittalli pargoost,
te merkkii almottâsân,
ete mon peeivi tun lah lamaš
pargoost.
Kela máksá tunjin torjuu
tuu almottâs vuáđuld.

Jis tuu tiileest šaddeh nubástusah

Jis tuu tiileest tábáhtuveh
nubástusah, tot puáhtá
vaikuttid Kela torjuid.
Tagareh nubástusah pyehtih
leđe ovdâmerkkân asâmist,
peerâtiileest tâi puáđuin
tábáhtuvvee nubástusah.

Mušte almottid nubástusâin Kelan.
Puávtáh almottid nubástusâin
viermist, puhelimist tâi
toimáttuvâst.

Jis Kela máksá torjuu liijkás ennuv
puástutiäđui tiet, te tom kalga
peerrâđ tust maasâđ.

www.kela.fi/takaisinperinta

Uusâ nubástus Kela miäradâsân

Tun puávtáh uuccâđ nubástus
Kela adelem miäradâsân.

Tun uážuh miäradâsreeivâ miel
ravvuid tast, ete maht nubástus
occoo.

Jis tust láá koččâmušah,
te vääldi ohtâvuodâ vistig
Kelan.

Návt Kela palvâh

Viermist

Kela viermisijđoin tun uážuh tiäđu já puávtáh hoittáđ tuu aašijđ:

www.kela.fi/anaraskielan

Viermist tun puávtáh rekinistid torjui euomeerijđ:

www.kela.fi/laskurit (suomâ- já ruotâkielân)

Viermiášástállâmpalvâlusâst tun puávtáh tipšod ienááš Kela-aašijđ:

www.kela.fi/viermist

Čáládât ášástállâmpalvâlusân jieijád viermipankkitubdâlduvâiguin tâi tuu puhelin moobiilvisásmitmâin. Viermiášástállâmpalvâlusâst tun puávtáh uuccâđ torjuid, vuolgâttid lahtosijđ, tärhistid tuu ucâmuš tile, vuolgâttid saavâid, almottid nubástusâin já lopâttid torjuu.

Tarbâšah-uv tuulhâ?

Jis tun tarbâšah tulkkum, te väöldi ohtâvuodâ Kelan. Kaavnah lasetiäđu tulkkuumist Kela siijđoin.

www.kela.fi/tarbasah-uv-tuulha

Puhelimist

Suomâkielâlâš palvâlus vu-vá 9–16.

Aassâm.....	020 692 210
Almugijkoskâsâš	
ääših.....	020 634 0200
Áigâpuátutoorjâ.....	020 692 207
lälâttuvah.....	020 692 202
Maassâdpeerrâm.....	020 634 4940
Oppâm.....	020 692 209
Pargottesvuotâ.....	020 692 210
Puáccâm	
já koortah	020 692 204
Vaanhimvuotâ.....	020 692 206
Vajoidittem já	
vádulâštorjuuh.....	020 692 205

Toimâttuvast

Täärhist palvâlemsoojij ohtâvuotâtiäđuid já ávusorroomaagijđ viermist:

www.kela.fi/toimattuvast

Puávtáh väridid ääigi

Tun puávtáh väridid ääigi puhelinpalvâlusân tâi toimâttâhân.

www.kela.fi/ajanvaraus (suomâ- já ruotâkielân)

Kela anarâškielân

Anarâškielâlijd viermisijđoh:

www.kela.fi/anaraskielan

Anarâškielâlijd tiedettemčáálluseh:

Almos aassâmtoorjâ

Áigápuátutoorjâ

läláttuvah já eres torjuuh iäláttuvuážžoi

Oppâm já viärjukenigâsvuotâ

■ Pargottesvuotâ

Puoccâm já vajoidittem

Pärniperruuh

Varrim Suomân tâi Suomâst olgoenâmáid

Anarâškielâlijd tiedettemčáállusijđ puáhtá printtid
Kela viermisijđoin